

Co-funded by
the European Union

ДОКЛАД

Проучване на европейските зелени практики в сферата на туризма

Проект Green Explorers
2022-2-BG01-KA210-VET-000098061
Програма Еразъм +

2023

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	1
Устойчив туризъм	3
Екологично устойчиви практики	8
Добри зелени практики	10
Местни и международни стандарти за устойчив туризъм	32
Потребителски изисквания към туристическите услуги	43
ESG в туризма	45
ЕС	46
Италия	48
България	50
Препоръки за актуализиране на учебното съдържание в сферата на професионалното обучение по туризъм	53
Заклучение	56

ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът е изготвен от експерти на Ресурсен център за европейско сътрудничество - България и Cosvitec - Италия във връзка с изпълнението на проект **Green Explorers**, по програма Еразъм +. Проучването обхваща събиране и систематизиране на информация за успешно прилагани зелени практики в Европейския съюз за постигане на устойчив и отговорен туризъм. Целта е да бъдат идентифицирани иновативни подходи за прилагане и адаптиране на чуждестранните екологични практики на местно ниво, като по този начин ще бъдат предложени нови работещи решения в сферата на туристическите услуги. Разгледани са методите за енергийна ефективност, опазване на природните ресурси, прилаганите природосъобразни начин за отдих, туризъм и почивка, минимизиране на количествата на отпадъци, процесите по рециклиране и многократно използване на различни ресурси. Проучени са нормативните ограничения и стимули в различните държави за ограничаване на човешкото въздействие върху околната среда, опазване на културното наследство, съхраняването на туристическите обекти, тяхната природа, естествената среда и местообитание на флората и фауната в различните европейски държави и региони. Популяризирането на резултатите от изследването ще позволи мултиплициране на ефектите и възможност за прилагане на добрите европейски практики в месната бизнес среда, подобряване на предлаганите услуги в сферата на туризма, хотелиерството и ресторантьорството.

Изследването включва комбинация от количествени и качествени методи за набиране, обработване и анализ на информация за приложимостта и ефективността на различни екологични мерки за подобряване условията на туризъм и предоставянето на туристически услуги с цел подобряване практическата насоченост на професионалното обучение в сферата и повишаване на качеството на предлагането образование.

Приложените методи на работа от експертите са: онлайн проучване, набиране на информация от официални, нормативни източници, обобщаване, синтезиране и анализиране на информацията, формулиране на изводи, препоръки и изготвяне на доклад.

Дейността премина през следните етапи:

Етап 1: Информационен обзор – експертите по проекта направиха десктоп проучване на приложимите добри практики в сферата на туризма, хотелиерството и ресторантьорството в различни европейски страни и ключови туристически дестинации в ЕС, онлайн проучване на нормативните изисквания, ограничения и санкции в отделните държави, които стимулират и насърчават прилагането на екологични практики в туристическия бизнес.

Етап 2: Изготвяне на методика на проучването и неговото провеждане – след набирането на първоначалната информация, екипът извърши класифициране и структуриране на информацията, разпредели отделни тематични направления за работа, изготвен бе план за работа на отделните експерти с конкретни срокове за обобщаване на информацията, както и унифициране на шаблон за подготовка на крайния доклад.

Етап 3: Окомплектоване и обработка на информацията от проучването – всеки член на екипа имаше конкретна задача по систематизирането, обобщаването и представянето на най-важната и съществена информация от проучването, съотнасяма към целите на проекта и планираните крайни резултати.

Етап 4: Изготвяне на доклад - анализ и изводи за иновативни практики и възможностите за тяхното прилагане в учебното съдържание и обучителния процес. Практическият резултат от проведеното проучване се състои в изготвянето на настоящия доклад, който прави сравнителен анализ между екологичните практики в България, Италия и различни европейски държави, с цел внедряване на иновативни подходи и осъвременяване на познанията, уменията и компетенциите на пряката целева група по проекта.

Детайлното обследване очерта основни теми за организиране и провеждане на дискусии, обучения и предложения за въвеждане на иновативни практики, позоваващи се на добрия европейски опит. На база на изследването и формулираните изводи ще бъде изготвена анкетна карта за проучване на потребителските нагласи в България за прилагане на иновативни зелени и екологични практики за устойчив туризъм. В дългосрочен план тези резултати ще подпомогнат процесите

по разработване и адаптиране на комплекс от иновативни мерки за прилагане в учебното съдържание и повишаване качеството на професионална подготовка в ПОО.

УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ

Според Световната организация по туризъм (UNWTO), устойчивият туризъм е „Туризм, който взима предвид настоящото и бъдещото си влияние над икономиката, обществото и околната среда и задоволява нуждите на посетителите, индустрията, природата и приемните общности.“ Съответно устойчивият туризъм трябва:

- Да използва по оптимален начин природните ресурси, които представляват ключов елемент в туристическото развитие, поддържайки жизненоважни екологични процеси и подпомагайки закрилата на природното наследство и биологичното разнообразие.
- Да уважава социалната и културна автентичност на приемната общност, да предпазва тяхното материално и живо културно наследство и традиционни ценности и да допринася за разбиране и толерантност между различните култури.
- Да осигури надеждно, дълготрайно икономическо развитие, предоставящо справедливо разпределени социално-икономически ползи на всички заинтересовани страни, сред които стабилна заетост и икономически възможности, както и облекчаващи бедността социални услуги за приемните общности.

Развитието на устойчивия туризъм изисква информираното участие на всички заинтересовани страни, както и силно политическо ръководство за да се осигури широко участие и изграждане на консенсус. Постигането на устойчив туризъм е непрекъснат процес и изисква постоянен мониторинг на въздействията и прилагане на съответните превантивни и/или коригиращи мерки когато е необходимо. Устойчивият туризъм също трябва да поддържа високо ниво на задоволеност на туристите, да им предостави съдържателно преживяване, повишавайки информираността им относно проблеми свързани с устойчивостта и да ги приканва към устойчиви туристически практики.

Дванайсетте основни цели за устойчивия туризъм, изложени през 2005 от Световната туристическа организация и Програмата на ООН за околната среда:

1. Икономическа целесъобразност: да се осигури доходността и конкурентоспособността на туристически дестинации, за да могат да продължат да се развиват и да допринасят ползи в дългосрочен план.
2. Местен просперитет: да се максимизира приноса на туризма към икономическото благополучие на приемащата дестинация и делът на печалбата, която остава в местната общност.
3. Качество на труда: да се увеличи броя и качеството на местните работни места, създадени и поддържани от туризма, включително нивото на възнаграждение, условия и възможности за работа, за всички, без дискриминация на основата на пол, раса, инвалидност или друго.
4. Социална справедливост: да се търси широко и честно разпределение на икономически и социални ползи от туризма в приемната общност, включително подобрени възможности, доходи и услуги на разположение на бедните.
5. Задоволеност на посетителите: да се осигури безопасно, задоволително и смислено преживяване на посетителите, достъпно за всички без дискриминация по пол, раса, инвалидност или друго.
6. Местен контрол: да въвлече и овласти местните общности в планирането и вземането на решения за управлението и бъдещото развитие на туризма в техния регион, в диалог с другите заинтересовани страни.
7. Благополучие на общността: да се поддържа и подобри качеството на живот в местните общности, включително социални структури и достъп до ресурси, удобства и поддържащи системи, избягвайки всякакви форми на социален упадък или експлоатация.
8. Културно богатство: да се уважава и подчертава историческото наследство, автентичните култури, традиции и особености на приемните общности.
9. Физическа цялост: да се поддържа и подчертава качеството на пейзажа, както градски така и селски, и да се избягва материалния и визуалния упадък на средата.

10. Биологическо разнообразие: да подкрепя запазването на природните зони, хабитати и дивата природа и да сведе до минимум щетите над тях.
11. Ефикасна употреба на ресурси: да се сведе до минимум употребата на рядко срещани и невъзобновяеми ресурси в развитието и експлоатацията на туристически съоръжения и услуги.
12. Чистота на средата: да се сведе до минимум замърсяването на въздух, вода и земя и произвеждането на отпадъци от туристическите предприятия и посетителите.

Освен термина устойчив туризъм има два други вида туризъм, които също са ориентирани към създаването на туризъм в хармония с околната среда и социално-културните аспекти:

Отговорен туризъм – устойчивият туризъм често се нарича отговорен туризъм, термин приет от предприемачи, които смятат, че думата „устойчивост“ се използва прекалено и е недоразбрана. Отговорният туризъм е всяка форма на туризъм, която може да бъде консумирана по отговорен начин. Отговорният туризъм поставя акцент върху отговорността на туристическата индустрия, изразена в създаване на по-големи икономически ползи за местните хора и повишаване на благоденствието на приемните общности, подобряване на работните условия, въвличане на местното население в решения, които влияят на живота им, положителен принос към запазването на природното и културното наследство, предоставяне на достъп за хора с физически увреждания и окуражаването на уважение между туристите и домакините. Той също цели да намали отрицателното влияние над общността, икономиката и околната среда. Според определението отговорният туризъм е „подобряване на местата, на които хората живеят и местата, които хората посещават“ в тази последователност.

Екотуризъм – Според Международното общество за екотуризъм той се определя като „Отговорно посещаване на природни зони, което запазва околната среда, поддържа благоденствието на местните хора и съдържа образователен елемент“. Екотуризмът трябва да допринася финансово към консервацията и местните хора и да е ориентиран към запазване на природните ресурси

От една страна туризмът има изключителен икономически принос – той е един от най-значимите източници на приходи и работни места. Същевременно туризмът е много сложна индустрия, включваща множество заинтересовани страни (понякога с противоположни интереси) изискваща значително количество ресурси. Като такъв, туризмът може да има много различни влияния според начина, по който дейностите се извършват. Когато е правилно управляван туризмът може да има положителна роля в социалното, културното, икономическото, природното и политическото развитие на дестинацията и в този вид представлява важна възможност за развитие за много страни и общности. В обратния случай безконтролното развитие на туризма може да доведе до много вредни влияния върху природните ресурси, моделите на потребление, замърсяването и обществените структури. Нуждата от устойчиво планиране и управление е наложителна за оцеляването на индустрията като цяло.

Влияния на туризма

Влияние над околната среда

Качеството на околната среда, както природната, така и създадената от човека, е ключово за туризма. Но взаимоотношенията между туризма и средата са сложни. Те включват множество дейности, които могат да имат отрицателни ефекти. Много от тези влияния са свързани с изграждането на инфраструктура, като пътища и летища, и строежа на туристически съоръжения, като курорти, хотели, ресторанти, магазини, голф игрища и яхт клубове. Отрицателните влияния на туристическото развитие могат постепенно да унищожат ресурсите, на които то разчита.

От друга страна туризмът има потенциала да създаде ползотворни въздействия, допринасяйки към защитата и предпазването на средата. Той е начин да се повиши информираността относно екологичните ценности и може да служи като способ за финансиране на защитата на природни зони и икономическото им развитие.

Туристическото развитие може да постави огромен товар върху даден регион и да доведе то въздействия като ерозия на почвата, повишено замърсяване, изхвърляне на отпадъци в морето, унищожаване на природни хабитати, допълнителна вреда над застрашени видове и повишени рискове от горски пожари. То често

**Co-funded by
the European Union**

изчерпва водните ресурси и може да принуди местното население да се надпреварва за употребата на жизнено необходими ресурси.

Социално-културно влияние

Социално-културното влияние на туризма е въздействието върху приемните общности от директни и косвени взаимодействия с туристи и туристическата индустрия. По множество причини приемните общности често са по-слабата страна при отношенията с гостите им и доставчиците на туристически услуги, използващи цялото си влияние. Тези влияния не винаги са видими, тъй като са трудно измерими, зависят от стойността, която им се придава и често са индиректни или трудни за определяне.

Влиянията се проявяват когато туризмът води до промени в ценностните системи и поведението на местните, чрез което заплашва идентичността им. Също така често се случват промени в структурата на обществото, семейните отношения, колективния начин на живот, традиции и морал. Но туризмът може и да има позитивни влияния, служейки като движеща сила за мир, гордост от културните традиции и предотвратяване на преселването към големите градове чрез създаване на работни места. Както често се случва при среща на различни култури социално-културните влияния са двузначни: същите обективно описани влияния са положителни според някои групи и възприемани като неблагоприятни (поне частично) от други заинтересовани страни.

Икономическо влияние на туризма

Туристическата индустрия създава значителни икономически ползи както за държавите, които приемат туристите, така и страните, от които идват. Особено в развиващите се страни, една от главните мотивации за даден регион да се рекламира като туристическа дестинация е очакваният икономически растеж.

Както и при другите влияния, това икономическо развитие води със себе си както положителни, така и отрицателни последици.

Как можем да измерим устойчивия туризъм?

Устойчивият туризъм има много позитивни цели, но трябва да има конкретна система за измерване, която да позволи на предприятието да определи доколко е постигнало устойчивост. За да се измерят резултати и напредък се използват показатели и сравнителен анализ. Сравнителният анализ е сравнението на производителността на дадено

предприятие в определена насока (например консумацията на вода) с тази на сходно предприятие. Сравнението не само поставя дейностите на предприятието в перспектива с тези на конкурентите му, но и допринася за множество подобрения в работата му.

Няколко примера за често използвани показатели в туристическия сектор:

- Електрическа и енергийна консумация в киловат часове (kWh) на квадратен метър обслужвана площ.
- Консумация на прясна вода в литри или кубични метри (m³) на гост за една нощувка.
- Производство на отпадъци (килограми за нощувка и/или литра за нощувка).

С тези категории за сравнителен анализ постигането на устойчивост в туристическата индустрия не е само абстрактна цел, а е осезаема, предлагаща измерими ползи и потенциални финансови спестявания за предприятията, които се стремят към подобрене на тяхната ежедневна производителност.

Въвеждането на измервания на дейностите на предприятие ще доведе до устойчиво развитие, като същевременно му носи осезаеми икономически ползи поради подобреното му функциониране.

ЕКОЛОГИЧНО УСТОЙЧИВИ ПРАКТИКИ

Над три четвърти от предприятията (77%) са въвели практики за намаляване на влиянието си над околната среда. Предприятията от Австралия, Азия и Северна Америка по-често имат екологични практики (84%), докато в Европа делът спада до 73%.

Туристическата индустрия в Европейския съюз допринася почти 3,7% от brutния вътрешен продукт, с около 1,8 милиона предприятия, за които работят 5% от общата работна сила (приблизително 11,3 милиона работни места). Когато свързаните с него сектори се вземат предвид, оценката на приноса на туризма към brutния вътрешен продукт е много по-висока. Туризмът косвено създава около 10% от БВП на Европейския съюз и ангажира около 11% от работната сила.

Туризмът отговаря за 5% от световните емисии на въглерод: 4% се приписва на транспорт, близо 1% на настаняването и малка част на

**Co-funded by
the European Union**

други туристически дейности. (Източник: UNWTO/UNEP, Climate change and tourism). Един турист използва между 84 и 2000 литра вода на ден, според дължината на престоя, размера и предлаганите услуги на хотела, видът и количеството на консумирана храна и други фактори. (Gössling et al.) В целия свят над 32000 голф игрища използват приблизително 9,5 милиона литра вода на ден за да поддържат поляните си (Gössling et al.). Средностатистическото голф игрище в Испания използва толкова вода колкото град с население от 12000 души. (Източник: Lucia de Stefano, "Fresh Water and Tourism in the Mediterranean," WWF). 70% от хората вярват, че компаниите трябва да се стремят към запазване на естествената среда, а 55% искат честни работни условия (TUI Travel).

Най-често прилаганите екологични практики в ЕС (2020 г.)

Зелени практики	Приложение
Енергоспестяващо осветление	87 %
Програми за повторна употреба на кърпи/ чаршафи	82 %
Щадящи природата почистващи препарати	58 %
Икономични тоалетни и душове с нисък дебит	55 %
Храна, която е местно отгледана, органична или от лоялна търговия	43 %
Компостиране	40 %

ДОБРИ ЗЕЛЕНИ ПРАКТИКИ

* ПРОГРАМИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ПРАНЕТО В ХОТЕЛА

Прането на спално бельо и хавлии предизвиква значителна консумация на енергия и вода. Една стандартна стая с 4 кг пране би имала нужда от 60 литра вода. Спалното бельо и тоалетните кърпи се сменят обикновено ежедневно в стаи, в които потребителите остават няколко дни; тази практика би могла да се сведе, все пак, до 1-2 пъти седмично или до желанията на потребителя. Подобна опция позволява на потребителите, при евентуална добронамереност, да намалят своята непряка консумация на вода. За осъществяване на подобна практика писмените указания са от съществено значение.

70% от потребителите, при подходящо насърчаване, приемат положително подобен подход. При първата смяна на тоалетни кърпи, спално бельо и предпазни чаршафи за матраци, изберете устойчиви материали с екологични сертификати или прибегнете до услугите на специализирана фирма с еко-подход. Материята лен, например, изисква гладене и допълнителна работа, така че много по-добре е да изберете немачкаеми материали. При възможност, поставете кошница за мръсното пране в банята (за предпочитане от естествен материал), за да улесните работата на камериерките. Обучението и подкрепата на техническия състав като например ясни писмени инструкции (как да се постави отново ленено спално бельо, когато не се налага смяна, или как да постъпим ако тоалетната кърпа е замърсена и т.н.), насърчава тяхното активно участие в процеса и гарантира диалог, т.е. създават се условия за осъществяване на съответните нужди и очаквания на персонала.

Идентифицирани са три предварителни условия за успешното прилагане на схема за повторна употреба на тоалетни кърпи и спално бельо:

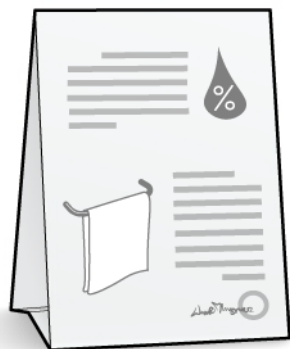
- Гостите разполагат с ясна информация и инструкции
- Монтирани са адекватни по размер и лесни за употреба закачалки за тоалетни кърпи
- Техническият състав е обучен

Co-funded by
the European Union

Информация, насърчаваща гостите за повторна употреба на кърпи и спално бельо, изписани на предназначени за тази цел картончета, трябва да бъдат поставени на видно място в стаята/банята или да бъдат включени в информационните материали на хотела. Подобна изписана информация трябва да съдържа следните елементи:

- Стойността на водата и необходимостта от съхраняването ѝ
- Редуцирането на употребата на вода е възможно чрез повторна употреба на спални бельо и тоалетни кърпи
- Предложение към гостите да подкрепят усилията на заведението
- Кратко и ясно описание на процедурата за повторна употреба на спално бельо и тоалетни кърпи
- Информация за действащи екологични програми, финансирани от спестяванията, дължащи се на редуцирано потребление на вода за пране

Обикновено, гостите са подканени да обозначат повторната употреба на тоалетни кърпи чрез поставянето им на специални закачалки в банята, а, що се отнася до повторната употреба на спално бельо, желателно би било да не се настоява упорито за неговата подмяна (Алианс/Съюз за водна ефективност/Alliance for Water Efficiency).

Един от най-важните фактори за успеха на това начинание е монтирането на адекватни и лесни за манипулиране съоръжения за закачване и подсушаване на тоалетните кърпи преди повторна употреба (Alliance for Water Efficiency). Техните размери би трябвало да отговарят на размерите на кърпите, за да могат да бъдат ползвани от гостите с лекота (поставят се обичайно на ниво на рамото, когато пространството разрешава това).

Схемите за повторна употреба на спално бельо и тоалетни кърпи са ефикасни само когато персоналът е обучен да ги прилага. От

съществена важност е персоналът да бъде подготвен за коректно осъществяване на процедурите, така че, когато гостите поставят кърпите на закачалката за повторна употреба, те да не ги подменят с нови. Важно е ежедневно да се водят дневници и процедурите за ежедневна проверка на дейностите в стаята да включват и датите за подмяна на спалното бельо.

В заключение, установено е, че гостите са по-склонни да участват в схема за повторна употреба, когато повярват в екологичните основания на това начинание, а не в желанието да се спестят разходи на хотела. Що се отнася до водата, идеята за спестяване на енергия и химически продукти е добра, но финансирането на екологични програми със спестени от прилаганата схема пари среща най-високо одобрение и гостите действително гарантират участието си.

- Да се прилага схема за подмяна на ленено спално бельо на предварително установен брой от дни за един и същи гост, с изключение на случаите на специално настояване за подмяна.
- Да се прилага схема за подмяна на тоалетни кърпи при поискване с ясно определяне на датите за пране - това е процедура, приемлива за гостите.

Въздействие върху околната среда

Екологичната полза от прилагане на програми за повторна употреба и намаляване на броя на изпирането несъмнено спестява вода и енергия, намалява употребата на химически препарати.

Намалени разходи

Количествата за пране за всяка стая са променлива величина – зависи от размера на леглото, размера на тоалетните кърпи, плътността на тъканите, брой на предметите за пране на стая;

Пример:

За стая със заетост 75 % и 4 кг пране на нощ, целогодишно, с разходи за кг/пране от 0,50 евро/кг., годишната цена възлиза на 479 евро. Тези разходи, за хотел със сто стаи, може да стигне до 47 900 евро/год., а процентът на повторна употреба на текстилните предмети може да стигне до 5 %, т.е. биха могли да се генерират спестявания от 2400 евро годишно.

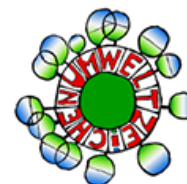
**Co-funded by
the European Union**

Важно е внимателно да се следи състава на материалите, от които са изработени вашите поръчки: биха могли да се селектират естествени, подлежащи на рециклиране материали като дърво, метал, картон, някои видове хартия. Продукти, изработени от многобройни материали трудно се рециклират. Стоки от естествени материали рядко се поддават на рециклиране. Естествените материали или материали, които не са претърпели съществена предварителна преработка като дърво и метал, се оказват по-устойчиви и издръжливи. Но бъдете внимателни когато поръчвате или купувате дори канцеларски принадлежности – дъски, химикалки и др.

Когато купувате предмети от дърво, картон или хартия, обърнете внимание на етикетите FSC или PEFC, които гарантират както произход от устойчиво управлявани гори така и зачитане на установени икономически и социални критерии.

За предпочитане е да се купуват продукти, които се поправят с лекота, а не изискват систематична подмяна при най-лека повреда. В този контекст ще отбележим и провеждането на специализирани социални семинари за ремонти. Позаинтересувайте се във вашето непосредствено обкръжение. Изберете, например, папки, направени от рециклиран картон, покрити вероятно с рециклирана хартия или папки със спирала. Обръщайте внимание и на еко-етикетите, който отбелязват нивото на въздействие върху околната среда като например EU Ecolabel или Nordic Swan; интересни са и местните еко-лейбъли като Blauer Engel, Nederlandse Milieukeur, Австрийски екологичен лейбъл и т.н...

Ефективност на разходите

- Поправете сами вашето офис оборудване вместо да го давате навън; по този начин ще направите спестявания

Въздействие върху околната среда

- Редуциране на процеса на генериране на отпадъци
- Защита на природата: опазването на горите и огромното им биоразнообразие е всъщност съхраняване на нашите „зелени дробове“.
- Редуциране на употребата на първични суровини
- Намаляване на замърсяването

* LED ОСВЕТЛЕНИЕ

От гледна точка на разходи, отоплението и осветлението представляват половината от всички енергийни разходи на един хотел.

Осветлението обхваща много видове енергийна консумация. Подобно е състоянието и в много обществени сгради. В зависимост от категорията на хотела, осветлението би могло да стигне до 7% от общата енергийна консумация и близо 40% от totalната консумация на електрическа енергия.

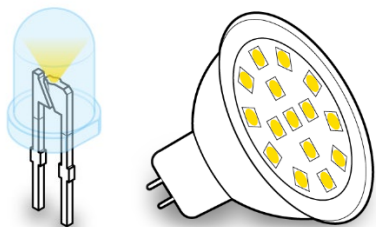
Осветлението трябва да гарантира адекватни нива на светлина за всички хотелски дейности и да създава приятна атмосфера, т. е. да създава чувство за уют и комфорт в цялата сграда.

Осветителното натоварване за хотели, снабдени с обикновени електрически крушки, е високо – значителна част от totalната употреба на ток. Само 20% от енергията, произведена от обикновени или халогенни крушки се превръща в светлина; останалите 80% са чиста загуба на топлина. Благодарение на съществения напредък на съвременните технологии в осветлението, енергоспестяващи алтернативи вече са на разположение за почти всички видове осветление.

Основните опции за енергоспестяващо осветление, използвани в хотелите, включват компактни флуоресцентни лампи (CFL) и LED лампи.

Co-funded by
the European Union

LED лампите са изключително ефикасни за осветление. Първите модели излъчваха подчертано синя светлина, която не подходеше за болнични заведения, но съвременните постижения създадоха ново поколение LED осветление, с отлични цветови качества; те са значително по-добри за употреба – могат да бъдат инсталирани директно към съществуващите инсталации.

- Енергийна ефективност: при сравнение с флуоресцентното осветление LED лампите спестяват до 64% енергия, използвайки 90% по-малко енергия в сравнение с традиционното електрическо осветление.
- Продължителен жизнен цикъл: LED лампи биха могли да се използват три пъти по-дълго от флуоресцентното осветление и имат функционална продължителност от 35,000 часа
- Качество на светлината: LED лампите биха могли да произведат светлина с различни цветни оттенъци и температури – т.н. „бял“ цвят. Измерен в Кевин (K) той е с най-висока цифрова стойност, „синята“ светлина е с най-ниска стойност. Създава се широка гама от най-висока топлина до най-слаба топлина . Разполагаме с различни варианти на „бяла“ светлина. За ежедневна употреба най-подходящи са: „топло“ бяло (2,600 to 2,700K), средно бяло (3,000 to 3,500 K) и „студено“ бяло (4,000 K).

Ефективност на разходите

Първоначалните разходи за LED лампи са по-високи, те са по-скъпи от останалите опции, но тази ситуация бързо се компенсира поради изключително ниската консумация на енергия и редките разходи за подмяна на осветителни инсталации. LED лампи биха могли да се използват три пъти по-дълго в сравнение с флуоресцентното осветление с функционална продължителност от 35,000 часа

Въздействие върху околната среда

LED лампите консумират значително по-ниско количество енергия от останалите типове осветление ; те не съдържат тежки метали (намерени

Co-funded by
the European Union

във флуоресцентното осветление) и са много по-лесни и практични за рециклиране

Предупреждения и коментари

- LED лампите не излъчват UV светлина, която потенциално е опасна за хората и би могла да причини фабрични дефекти.
- LED лампите биха могли да излъчват светлина и след гаранционния си срок. LED лампите с високо качество запазват продължително първоначалните качества на излъчваната светлина
- Да се поръчват LED лампи, произведени от известни фирми с доказани качества на местния пазар.
- Да се купуват енергийно-сертифицирани стоки: в някои страни съществува сертифициране на продукти, което индикира количеството на спестена енергия, като например Енергийния Лейбъл в Европа (дефиниран в Директива на ЕК 98/11/ЕС). Купуването на продукти с лейбъл (например лампи клас А от Енергийния Лейбъл на ЕС) е добър начин за гарантиране, че хотелът инвестира във високо-качествено оборудване, произведено по препоръките на последните достижения в тази сфера.

Еко карта

* КЛИМАТИК В ПРЕВОЗНОТО СРЕДСТВО:

Електрическите опции на автомобила (размразител за задното стъкло, климатик, фарове и др.) работят благодарение на енергията от двигателя. Поради това, не е препоръчително да се използват, ако действително не е необходимо. Когато климатикът работи на най-висока степен, той изразходва 30% повече енергия. В допълнение, охлаждащите течности, използвани за производство на студен въздух (понастоящем хидрофлуорокарбонати), са големи замърсители и са сред тези, отговорни за разрушаването на озоновия слой.

Свидетели сме на средно 30% изтичане на тези флуиди годишно. Нещо повече, доколкото климатикът се използва главно, когато е много горещо, той утежнява феномена на градското замърсяване. Препоръчително е да се избере отварянето на прозорците или на покрива, но това може да доведе до 5% увеличение на разхода на гориво. Все пак това е по-малко, отколкото ако се използва климатика.

Съвети за да се намали използването на климатик в автомобила:

- по възможност паркиране на сянка;
- преди включване на климатичната система, отваряне прозорците, за да може топлината да излезе от купето.;
- зададената температура следва да се ограничи до 4 или 5°C под външната температура;
- ако не е прекалено топло, може да се изключи автоматичния контрол на климатика, за да се избегне непрекъснатото му действие винаги, когато вътрешната температура надхвърли зададената;
- ако е много горещо, може да се прилага настройката „рециркулация“ (в ръчен режим на климатика), тъй като чрез повторното използване на студения въздух от купето се намалява енергията, изразходвана от системата.

Въздействие върху околната среда

Изтичането на хладилни газове е много вредно за околната среда. Действително изтичането на един грам хладилен газ е еквивалентно на 1300 г CO₂, изпуснат в атмосферата. Когато работи климатика, се увеличават емисиите на CO₂ с 30 г. на км (за сравнение 176 г/км за автомобил от среден клас). Това води до увеличение на емисиите парникови газове с 10% до 15% годишно.

* НАСЪРЧАВАНЕ НА АЛТЕРНАТИВЕН ТРАНСПОРТ

Насърчавайте вашите гости да предприемат ваканции без кола, като им предлагате алтернативни средства за транспорт: отдаване под наем на велосипеди, скутери или електрически мотопеди, като за целта работите с намиращи се наблизо магазини, които отдават под наем съоръжения или създайте сезонни партньорства за същата цел.

На гостите на хотела предоставяйте разписанието на влаковете, автобусите, трамваите от публичния транспорт, както и техните маршрути. Създайте и предлагайте пакети „ваканция без автомобил“. При тях клиентите, ползвали обществен транспорт, за да пристигнат до хотела, могат да ползват отстъпка за стаята, в която са настанени.

Алтернативни средства за придвижване можете да предложите и съвместно с местни партньори. По време на престоя на гостите в хотела, предлагайте широк набор от дейности и развлечения, до които може да се стигне с колело или пеша, вместо да се ползва кола.

* НЕ ИЗХВЪРЛЯЙТЕ ИЗПОЛЗВАНОТО ГОТВАРСКО ОЛИО

Освен че замърсява водата, готварското олио се натрупва в канализацията и я запушва. Изхвърлянето на употребени мазнини в канализацията е забранено и от закона. За да избегнете такива неприятности, можете се снабдите с утаител за мазнини. За да избегнете множество проблеми (задръстена канализация, неизползваеми утаители за мазнини и др.), е важно да ограничавате изхвърлянето на мазнини и олио, винаги когато това е възможно. Също така трябва да не смесвате хранително масло с минерални или синтетични масла. За да изхвърлите лесно течни мазнини в класическите чували или кофи за отпадъци, трябва да ги съхранявате в използвани бутилки или други съдове. За ограничени количества мазнини съществуват биоензимни препарати за разграждане на органични мазнини. Както при компоста, тези препарати разграждат мазнините благодарение на действието на бактерии.

Ще избегнете проблеми, свързани с лошата миризма от запушена канализация. Ще спестите разходи за подновяване или ремонт на тръбите. Запушването може да блокира водопречиствателните системи, да увеличи разходите по почистване и да предизвика инциденти с поддържащия персонал.

Co-funded by
the European Union

Въздействие

Замърсяване на водата. Запушена канализация, запълнени септични ями, ако има такива, причиняват лош мирис.

* ЗЕЛЕНИ МАТЕРИАЛИ В ИНТЕРИОРА

- Използваните в ремонтите значителни количества разтворители, адхезиви, килими, всякакъв вид текстили са значително редуцирани, прилагат се по-безвредни субстанции – много от тях на основата на вода и природни ресурси.
 - При интериорни дейности, естествените бои излъчват, преди всичко, органични субстанции (VOC)
 - Минералните бои не излъчват VOC, а тези субстанции гарантират протекция на качеството на въздуха.
 - Многобройни сертификати и сертификати лансират еко – продукти, щадящи околната среда и човешкото здраве като, например: European Eco label (15 g/l VOC), Nature Plus (1 g/l VOC) and AFNOR's NF.
 - Да се изчитат винаги сертификатите. Значителен прогрес е осъществен за намаляване на замърсяващите емисии в сферата на интериорни дейности. Достатъчно е да цитираме пречистващите въздуха тапети Saratech Permasorb, произведени от немската компания "Bluecher", които прочистват чрез двоен филтриращ способ стени, замърсени от тютюн.

Редуцирани разходи

Естествените бои не са по-скъпи от класическите бои и имат по-високи покривни качества, т.е. намаляват използваните

Co-funded by
the European Union

количества. Прекрасно е съотношението качество/цена, имат продължителен гаранционен срок.

Минералните са малко по-скъпи, но са изключително трайни и по този начин значително се намалява необходимостта от пребоядисване, т.е. осъществяват се спестявания. (От 10 до 20 години продължителност срещу десет години за класическите бои).

Въздействия върху околната среда

- Опазване на природата - намалена употреба на химикали
- Човешко здраве - намалени респираторни и алергични проблеми.
- Намалено замърсяване на въздуха.

*** ХИМИЧЕСКИ И СПЕЦИАЛНИ ОТПАДЪЦИ**

Специалните отпадъци (разтворители, бои, различни видове осветления, акумулатори и т.н.) трябва да бъдат събирани отделно. Акумулаторите, например са изключително замърсяващи. Те съдържат тежки метали, които са опасни за хората (те са канцерогенни) и за околната среда (по време на тяхното евентуално изгаряне, те излъчват опасни субстанции, замърсяващи въздуха).

Най-опасната субстанция е Меркурий. При хората, меркурият се натрупва в мозъка, бъбреците и черния дроб. Атакува нервната система. Въпреки това, не хвърляйте батерии и акумулатори в кофи за боклук. Батериите за електрически съоръжения не заемат много място и тяхното събиране е лесно: поставете на видимо място в офиса някаква картонена кутия. Върнете събраните батерии на специализираните търговци, които ги продават или отнасят до предназначения за това места. Най-доброто е да избягвате употребата на батерии; има няколко добри съвета в тази сфера – при избор на електрически предмети, избирайте модели, които нямат нужда от батерии.

Co-funded by
the European Union

Ако батериите са наложителни, избирайте презареждащи се модели (NiMH батерии). Опитайте се да използвате алтернативни източници на енергия: солари за вашия калкулатор. Свалете батериите от съоръжение, което не ползвате в продължение на седмици, за да избегнете тяхното ненужно изпразване. Много дребни предмети всъщност имат скрити батерии и не пропускайте да ги свалете преди да се освободите от този предмет.

Намалени разходи

В природата, съдържанието на батерия с размер на обикновен бутон има достатъчна възможност, за да замърси 400 литра вода или 1m³ повърхност за следващите 50 години. Презареждащите се NiMH батерии често струват по-скъпо от обикновените модели, но те имат много по-продължителен гаранционен срок – ефективни са в продължение на 4 години (около 20 евро за 4 батерии). 3 замяна, обикновените модели батерии струват по-евтино (5 евро за 4 батерии), но те се износват много по-интензивно и траят не повече от 30 часа. Ако вие купувате, например 10 батерии годишно в продължение на 4 години, разходите ви стигат до 60 евро. Ако вашето устройство функционира 8 часа на ден с традиционни батерии за същия период от време, при същите количества стига до 3,100 евро. $((232 \times 8) / 30) \times 4 \times 2.5 \times 5 \text{ евро} = 3,093$.

Въздействие върху околната среда

Редуциране на употребата на сурови материали.

Редуциране на отрицателното въздействие върху човешкото здраве чрез намаляване на замърсяването на въздуха, водата и почвата.

* ТЪРГОВСКА ПОЛИТИКА НА ХОТЕЛА

Управление и мониторинг на „зелено пазаруване“ за хотела

Осъществяването на търговска политика, съобразена с екологични стандарти, които правят промоция на принципите за справедлива търговия, по отношение на продукти, предназначени за хотела, изборът

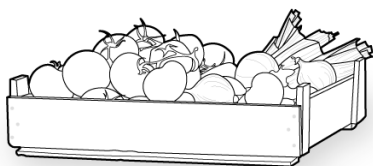

**Co-funded by
the European Union**

на продукти с екологични сертификати, това са ценни за качествата на хотела и хотелското обслужване стандарти. За съжаление, екологичните сертификати не винаги са достатъчни, за да гарантират екологосъобразен продукти, от където произтича и необходимостта от директна работа с местни, независими организации, които прилагат еко-съобразени практики; това е съществен начин за насърчаване на тяхното функциониране.

Поради тази причина

- Следете редовно появата на нови еко-продукти.
- Без колебание изисквайте мостри, тествайте продукти и правете сравнение с познатите ви вече производства.
- Събирайте непрестанно информация за иновативни продукти, тествани от вас или от ваши колеги (препоръчани от професионална литература) независимо от техния евентуален потенциал.
- Поръчвайте продукти, които във висока степен отговарят на вашите нужди и поддържайте списък, включващ всички ваши инициативи за подобряване на търговската политика на хотела. Не забравяйте, че закупуването на продукти от далечно или от чужбина, независимо от екологичния сертификат, не е подходящ подход, защото замърсяването, причинено от транспорта, често напълно унищожава положителния ефект усилията за устойчивост на производителите; опитайте се да идентифицирате идентични продукти, произведени във вашия регион.

При поръчка, вие бихте могли:

- Да пазарувате от борси.
- Да избягвате индивидуални пакети и други опаковки; заместете ги с насипни продукти или големи пакети.
- Да се фокусирате върху свежи продукти, избягвайте продукти с добавки, гарантиращи тяхното съхранение.

- Да избягвате предварително приготвени храни (минали през кухненска обработка), които в последствие изискват висока енергийна консумация за гарантиране на техния жизнен цикъл както и многобройни опаковки.
- Да купувате продукти на екологичното земеделие, за да насърчавате развитието на земеделски техники, съобразяващи с нормите за опазване на околната среда.
- Да насърчавате търговията в региона.

Въздействие върху околната среда

- Редуциране на транспорта, генериращ вредни газове, поставяйки акцент върху местната търговия
- Редуциране на отпадъци при покупка на продукти на едро, по този начин избягвате многобройните опаковки

*** МОНИТОРИНГ НА ВОДАТА**

Течащи канализационни системи и съоръжения могат да увеличат значително водната консумация, в резултат на което да причинят значителни разходи. Течаща тоалетна може да предизвика до 750 литра на ден загуби, в сравнение с 30 литра на ден за пет пълноценни отваряния на кранчето в тоалетна с ниска консумация на вода в стандартна хотелска стая. Непрестанно течащ кран причинява загуби от 70 литра вода на ден; изчислено е, че в стандартно голям хотел само течащите кранове могат да повишат консумацията на вода с 5 % – т.е. 15 литра вода на стая, на нощ. Преглед на осем хотела в България установява, че постоянните течове представляват между 32 % и 68 % от водната консумация. Кухните също могат да бъдат източник на значителни източници на водна консумация и течове.

Водните загуби, дължащи се на течове, с лекота могат да бъдат идентифицирани чрез програма за ефективен мониторинг/преглед и системно поддържане, което представлява следното.

- Ежедневно прилагане на процедура за проверка и докладване от почистващия персонал на евентуални течове – напр. течащи кранчета в тоалетната.
- Подробни периодични инспекции за идентифициране на скрити течове, включително и преглед на връзки и други чувствителни

места по системата. За големите съоръжения техниците би трябвало да прилагат системи за тестване, които предполагат употреба на специализирани инструменти – водомери и др.

Мониторинг и последващо формулиране на препоръки, свързани с консумацията на вода, са първа и важна стъпка за подобряване на ефективността на водната консумация.

Записвайте периодично нивата на водната консумация (ежедневно, ежеседмично, ежемесечно), за да идентифицирате всички типове нередности. Проверявайте консумацията в спокойни периоди (сутрин рано или вечер късно), за да установите течове.

Разпределете съоръженията на зони, инсталирайте допълнителни измерващи устройства и периодично проверявайте консумацията на вода.

В допълнение към основните зони, важни за консумацията на вода, трябва да имате предвид и следните:

- кухни
- перални помещения
- обществени тоалетни
- басейни
- системи за отвеждане на пара в зоните за разпределение на топлина.

За по-подробен одит на водна консумация и течове в големи помещения са необходими допълнителни измерващи съоръжения. Сравнително евтини механични водомери могат да бъдат инсталирани в разпределителната система и да бъдат периодично замествани, ако е необходимо. Инсталирайте постоянно действаща система за контрол с автоматично записване на данни във всички зони с допълнителни инсталации.

Намалени разходи

Спестяването на разходи от консумация на топла вода е значително по-високо от данните със студена вода. За среден бизнес в ресторантьорство и болнични заведения пълната стойност на консумираната вода и поставените подходящи инсталации стигат до цени десет пъти по-високи от цените на доставените количества.

* АДЕКВАТНО ИЗОЛИРАНЕ НА ВОДОПРОВОДНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

Редуцирането на излишно високата температура на водата също е ефективна мярка за намаляване на необходимостта от разпиляване на топлинна енергия. В този смисъл, температура на водата от 40 ° в момента на употребата е напълно достатъчна за хотелски бани; регулациите в някои страни изискват намаляване на температурата на водата в обществени и търговски обекти. Отделна, независима система от бойлери би могла да бъде инсталирана, захранващи бани и отопление, за да се избегне свръх - нагряването на водата в отоплителната система. Една универсална практика, прилагана навсякъде с успех, е адекватното изолиране на водопроводите за топла вода.

Задължително е създаването и прилагането на съответно национално законодателство за хигиена на водните системи, с особено внимание върху разпространението на определени бактерии - *Legionella bacteria*, напр. Императивна необходимост е да се намали риска от тази бактерия. Обикновено водата във водните системи се загрява до 60 °C, и съответното прочистване може да се осъществява периодично.

Въздействия върху околната среда

- Спестяване на енергия

Намалени разходи

- 20 мм изолационен материал може да намали загубата на топлина с около 400 kWh годишно за всеки метър от тръба с диаметър 5см.

*** ИНСПЕКТИРАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ВОДНАТА СИСТЕМА**

Инспектирайте редовно съоръженията. Обслужващият персонал е задължен да инспектира редовно тоалетни, бани и други съоръжения под тяхна отговорност. Техническа инспекция клапи, тръби, вентилатори и подобни технически съоръжения. Ремонтиране и смяна на повредените съоръжения.

Водните системи и съоръжения трябва да бъдат проверявани поне веднъж на шест месеца, включително и всички свързки (Business Link, 2011). Специално внимание изискват следните елементи:

- Тоалетните цистерни
- Всички кранове

- Съоръженията за изпразване на басейни
- Контролните системи за отвеждане на урина
- HVAC схеми (преди всичко обменниците на топлина)

Малокалибррените съоръжения би трябвало да бъдат инспектирани от управленския или почистващ персонал. Почистващият състав трябва да бъде обучен да идентифицира и да докладва за всякакъв тип дребни или по-едри повреди – неизменна част от техните рутинни професионални задължения. Течащи тоалетни (например изпускащи клапани) са често срещани явления, но трудно се откриват. Естествени цветни субстанции би трябвало да бъдат прибавяни към водата в цистерните, за да откриват по-сигурно слаби течове в тоалетните чинии. Водомерите биха могли да бъдат проверявани през нощта (~00:00) или рано сутрин (~05:00), за да се идентифицират неочаквани консумации на вода в период на много слаба употреба на вода, което би могло да показва течове.

При едрокалибррените съоръжения, визуалната инспекция на достъпните връзки вероятно ще трябва да бъде съпроводена от по-усложнена проверка, за да се открият течове и възможности за течове и да се коригират чрез интензивен ремонт на мрежата. Методите за подобна инспекция включват специализиран детектор за течове с кабели и силно абсорбиращи чувствителни кранове за идентифициране и на най-незначителните течове.

Автоматични системи за откриване на течове базирани на детектори – кабели или „водни бушони“, които прекъсват потока вода при непредвидими течове, могат да бъдат инсталирани паралелно с водните системи още при строителството или при основни ремонти на главните системи. „Водните бушони“ могат да откриват слаби течове – например два литра вода, изтекла в рамките на час.

Въздействия върху околната среда

- Спестяване на вода благодарение на идентифицирани течове

Намалени разходи

Ритъм на изтичане на водата на дневни/годишни количества отпадъци от различните видове течове

Описание на течовете	Ритъм на изтичане		Дневни загуби на вода	Годишни загуби на вода	Цена на годишна база
	L/min	L/hour	L	m3	EUR

**Co-funded by
the European Union**

Една капка на сек	0.003	0.17	4	1.5	2.92
Капки, които преминават в поточе	0.063	3.8	90	33	65.70
1.5 mm diam. поточе	0.22	13.3	320	117	232.36
3 mm diam. поточе	0.68	41	985	360	719.06
6 mm diam. поточе	2.43	146	3500	1 278	2 555.00

* ОГРАНИЧИТЕЛИ НА ВОДНАТА СТРУЯ – АЕРАТОРИ И РЕГУЛАТОРИ НА НАЛЯГАНЕТО

Съществуват многобройни опции, които биха гарантирали значително намаление на потреблението на вода на сравнително ниски цени – напр. аератори, различни видове ограничители и ефикасни модели глави на душове. Повечето от тези технологични решения не могат да бъдат приложени, когато налягането на водата е ниско, а това е често срещано явление в Англия и Ирландия.

Продукт	Монтирани съоръжения	Описание	Спестяване	Приложи-мост
Душове	Аератор / Ограничител на водния поток	Аераторите са просто клапи под налягане с въздух вътре, който с лекота би могъл да бъде прокаран между крана и тръбата, или между тръбата и накрайника на душа. Вкарва се въздух във воден поток под налягане, водата излиза със сила през крана, създавайки впечатление за високо налягане, въпреки че се генерира слаб звук, но с повишено чувство за по-висока влажност. Всички различни елементи могат да бъдат комбинирани с регулатори на клапите, които контролират водното пространство в отговор на създадено налягане: по този начин се гарантира достатъчно количество вода.	До 50% намаление (6 литра /мин.)	Универсално приложение в случай, че налягането е поне един бар
Душове	Накрайници с намалена пропускливост на вода	Този модел накрайници за душове може да притежава и вграден аератор, или специална струя, която генерира дребни капки по много ефикасен начин.	До 50% намаление (6 литра /мин.)	Универсално приложение при условие, че са монтирани съответните модели накрайници

Тоалетни чинии	Механизъм с две степени на измиване	Тези механизми обикновено се монтират в новите модели с ниска употреба на вода, но те могат да бъдат монтирани успешно и към съществуващи модели. Този механизъм е съставен от два бутона, които позволяват избор между две модалности - пълно изтичане (напр. 6 л) за солиден материал или двойно по-ниско изтичане (напр. 3 л) за почистване на урина. Средното количество използвана вода се основава на следното предположение - 1/3 пълно изтичане 2/3 - по-ниско източване	33 %	Универсално приложение, монтирано върху нови или стари модели
Тоалетни чинии	Съоръжение за запълване на вместимостта на цистерната/резервоара	Торби с вода, гранули или камъчета могат да бъдат вмъкнати в резервоара, за да се намали обема вода; може да се съкрати и тръбата за пълнене на резервоара, за да се намали нивото на водата.	0.5 – 2 л при натискане на бутон	При обществени тоалетни с висока посещаемост
Кранове	Аератор/регулатор на водната струя	Както при душовете, аератор с или без регулатор на струята, с лекота може да се вгради и в по-старата система, чрез завинтване в единия край на крановете, за да се намали струята, без да се създава чувство за недостатъчност.	До 50 % намаляване на струята	Универсално приложение, при налягане поне от един бар
Уринатори/Писоари	Съоръжения с ниско потребление на вода	Тези съоръжения изискват най-много 1.5 л при натискане на бутон и могат да бъдат закупени нови или адаптирани по-стари модели, за да редуцират потреблението на вода (виж процесите за тоалетни).	До 3 л при еднократно натискане на бутон	Обществени тоалетни в хотели, ресторанти и различни обществени съоръжения
Уринатори/Писоари	Без употреба на вода	Тези съоръжения могат да бъдат закупени нови или да бъдат адаптирани по-стари модели. Уринаторите без вода са замислени така, че дренират урината без бутони поради хигиенни съображения. Добавят се парфюми или други приспособления за гарантиране на висока хигиена.		

Въздействие върху околната среда

- Спестяване на енергия

Намалената употреба на топла вода или на специални кранове и душове би могла да спести 301 до 677 kWh при еднократно ползване, като предварително се приеме, че средната температура на топлата вода в кранове и душове стига до 30 °C и, съответно, 20 °C, при употреба на 90 % ефективни бойлери.

- Спестяване на вода

От гледна точка на спестяванията на вода в зони, предназначени за гости, монтирането на специални душеве може да се постигне значителни нива на спестявания – поне 10% от традиционните нива. Когато се подменят и крановете в баните на гостите, добавят се още 5%, специалните тоалетни ще добавят 3.5%. При този изразен в „съоръжения“ анализ, най-ефикасно се оказва инсталирането на „безводните“ писоари. (до 150 м3 на писоар/годишно) или на специални модели с двойни бутони на тоалетни в обществените заведения (до 55 м3 на тоалетна / годишно). Инсталирането на всички тези съоръжения в тоалетни, басейни и бани генерира годишни спестявания от съответно 17.5, 11.7 и 9.1 м3/годишно.

Намалени разходи

Всички модернизирани съоръжения имат кратък период на възвращаемост на инвестицията, от 2 до 10 месеца.

Комбинирането на изброените съоръжения гарантира незабавни намаления на разходите.

За обществените зони, значителните спестявания на вода и енергия могат да бъдат добра аргументация за модернизиране на стари модели и са икономически обосновани от краткия период на възвращаемост на инвестицията.

*** ЗЕЛЕНИТЕ ЗОНИ В ХОТЕЛА**

Намалете използването на химикали за третиране на зелените зони на хотела, изберете биологичния контрол, под формата на ефективна комбинация от растения.

Възползвайте се от естествените защитни механизми на природата:

- Вместо отблъскването на вредителите, като насекоми и дребни бозайници, с различни химически препарати, осигурете присъствие на хищници за естествен контрол и намаляване на популациите от вредители. Можете да се доверите и на комбинации от определени видове растения, които гарантират отлични резултати в борбата с вредителите. Растенията отделят комбинации от химични вещества, които заедно взаимодействат и не позволяват появата на определени групи организми. Ако не можете да спрете използването на химическа намеса изцяло, стриктно и отговорно

спазвайте предписаните дозировки и за предпочитане употребявайте продукти, които са одобрени за биологично чисто производство. Не употребявайте продуктите преди бури и дъжд, нито върху павета и каменни настилки, тъй като така химикалите се просмукват по-бързо в почвата и имат по-нетраен ефект.

- Плевелите и растенията по ъглите на басейните могат да бъдат елиминирани като се използва топлинен контрол. Устройствата за топлинен контрол произвеждат горещи вълни, които не изгарят, но нарушават метаболизма на растенията и те бързо изчезват. Лесно приложим и изцяло химически чист метод.
- По време на подмяната на уредите за поддръжка (косачка за трева, тримери за жив плет и други) винаги избирайте уредите на база и на екологични критерии като минимално енергийно потребление или наличие на екологични сертификати.
- При възможност изградете система за събиране на дъждовната вода от покрива на хотела. Тя може да бъде използвана успешно за поливните мероприятия и другите битови нужди.
- Поливайте цветята и градината между 19 часа вечер и 7 часа сутрин, това значително намалява разхода на вода и съвпада с естествен цикъл на кръговрата на водата на повечето растителни видове.
- Третирайте отпадъците от зелените площи в компостер и използвайте косачка с остриета за раздробяване на тревата при косене, тъй като това позволява нарязаната на дребно трева бързо да се разгради и да обогати естествено качествата на почвата.

* БЕЗ МИНИБАР В ХОТЕЛСКАТА СТАЯ

1. пестим енергия, с оглед на това че минибарът работи 24/365
2. минибарът генерира допълнителна топлина, която през топлите месеци трябва да бъде преодоляна от климатика
3. пестим от първоначална инвестиция при оборудването на стаите, текущо обслужване, почистване и замяна на повредените уреди
4. мини бара усложнява „checkout“ на гостите

**Co-funded by
the European Union**

5. голяма част от гостите изключват минибара през нощта, заради шума който създава, а това може да доведе до разваляне на част от продуктите в него
6. статистиката показва, че среднестатистическия гост отваря минибара веднъж на 48 часа

Решение

- предлагане на атрактивно „Минибар меню“ в стаите, което да бъде доставяно при поискване от рецепцията. Така хотелът поддържа много по малко артикули на склад, по лесно следи срока им на годност и автоматично начислява покупката
- предлагане на минибар при изрична заявка от гостите. Така хотелът поддържа същите услуги, но при много по-малка инвестиция и текущи разходи.

МЕСТНИ И МЕЖДУНАРОДНИ СТАНДАРТИ ЗА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ

Authentic Bulgaria

<http://www.authenticbulgaria.org>

Описание на сертификата

Философията на "Автентична България" е създадена в подкрепа на качеството и оригиналния туристически продукт на базата на няколко основни ценности - професионализъм в обслужването и истинско

**Co-funded by
the European Union**

българско гостоприемство, безупречно качество на обслужване, отговорно отношение към околната среда и постоянен стремеж за подобряване на работната среда.

Оценката на предприятията се извършва в следните области:

- обслужване на клиенти
- съоръжения и оборудване
- управление на околната среда
- управление на персонала
- културни аспекти
- бизнес устойчивост

Географско ниво на разпознаване: България

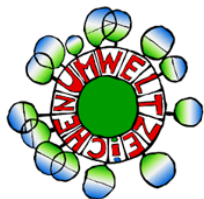
Обосновка / Проверка / Доказателство за придържане:

- Годишен одит, включително проверка от таен клиент.

Целеви групи

Размер: всички размери

Сектори на дейност: Хотели и винарни

Austrian Ecolabel for Tourism

www.umweltzeichen.at/cms/en/tourism/content.html

С австрийската екомаркировка за туризъм е създаден етикет за качество през 1996 г., с придобиването на което на туристическите предприятия в Австрия се предлага възможност да покажат загриженост за управлението на околната среда. Документите за критериите са разработени за различни сектори: настаняване, гастрономия, кетърингови събития, къмпинг, подслон в хижи, туристически оферти и зелени срещи и зелени събития.

BILAN CARBONE

<http://www.associationbilancarbhone.fr>

Описание на инструмента

Методът на Bilan Carbone позволява да:

**Co-funded by
the European Union**

- се прави оценка на емисиите на парникови газове от дадена дейност, услуга или продукт, като ги оценява в "тона въглероден (CO₂) еквивалент" и потреблението на енергия категория по категория;
- предвиждат се действия, необходими за намаляване емисиите на парникови газове (CO₂) – въглероден диоксид и консумацията на енергия.

BIO HOTELS

Интернет страница: <http://www.biohotels.info>

БИОХОТЕЛИ е най-голямата асоциация на еко-приятелски хотели: със седем "основни дейности", близо 100 био хотели в седем европейски страни предлагат всичко, което искате за органична ваканция, семейна почивка, уелнес уикенд, конференция или зелена среща и екологично ориентирана услуга за бизнес пътници. Дори сватби и различни събития се провеждат в най-красивите кътчета с БИО ХОТЕЛИ: на брега на морето, в планината или в прекрасни природни условия.

Описание на инструмента

Био хотели е първата международна група от хотели със сертифицирана органична маркировка въз основа на строги критерии:

- 100% органична храна
- 100% органична напитка
- една сертифицирана биологична естествена козметична линия
- сертифицирана биологична естествена козметика в зоната за гости
- управление на отпадъците
- заверка от Агенция за контрол всяка година
- екологичното съзнание
- нехранителни препоръки

Критериите са установени и общи за всички хотели. Те се сертифицират всяка година от Агенция за контрол и въз основа на това те получават биомаркировката Биохотели.

Географско ниво на разпознаване - Международно

Обосновка / Проверка / Доказателство за придържане

**Co-funded by
the European Union**

Екомаркировката Био хотел е гарантирана за 1 година.

Годишно сертифициране

Целеви групи

Размер: всички размери

Сектори на дейност: хотели

ECOCAMPING

<http://www.ecocamping.net>

Описание на инструмента

ЕКОКЪМПИНГ е EMS (Система за управление на околната среда), която е специално разработена за къмпинги. През 1999 г., 20 къмпинги от Бодензее и Лаго Маджоре са получили етикета на ЕКОКЪМПИНГ. В продължение на две години, ЕС подкрепи разработването на цялостна EMS, базирана на EMAS и адаптирана към нуждите на къмпинги. За да се разшири обхватът на инициативата, асоциация ЕКОКЪМПИНГ бе създадена от четири къмпинг асоциации и четири екологични организации през 2002 г. Националните асоциации на къмпинг индустрията са инициаторите, които отговарят за изпълнението на програмата ЕКОКЪМПИНГ. Близък контакт се поддържа с местните власти и различни отдели на Европейската комисия. ЕКОКЪМПИНГ се включва активно в развитието на европейската екомаркировка за къмпинги.

Eco-dynamic Enterprise Label

<http://www.environnement.brussels/thematiques/ville-durable/le-label-entreprise-ecodynamique>

Описание на инструмента

**Co-funded by
the European Union**

Етикетът "Еко-динамично предприятие" дава официално признание за добрите екологични практики на фирми в Брюксел-Столичен регион. Той се присъжда за тяхната активност към опазване на екологията и подобренията в управлението на отпадъците, рационално потребление на енергия, управление на мобилността, и други. Освен това, той насърчава и осигурява подкрепа на фирмите за прилагане на международно призната система за управление на околната среда, както се препоръчва от ISO 14001 или Европейския стандарт EMAS.

EMAS

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

Описание на инструмента

Регламентът на Европейския EMAS определя изискванията, които трябва да се спазват при създаването на система за управление на околната среда (EMS). Това е доброволна схема.

EMAS надхвърля ISO 14001, благодарение на четири допълнителни изисквания на европейския регламент:

- Ангажиране на служителите;
- Законосъобразност на сертификационния одит;
- Външна комуникация, предоставена от оценката за околната среда;
- Като се вземат предвид непреките аспекти (напр подизпълнители, доставчици, ...).

European Ecolabel Tourism

www.ecolabel.eu

Описание на инструмента

За да се присъди Европейската екомаркировка туризъм, структурите за туристическо настаняване следва да отговарят на набор от много строги екологични критерии в различните области на околната среда. Етикетът включва 37 задължителни критерии и 47 допълнителни критерии.

**Co-funded by
the European Union**

Екомаркировката се използва в рамките на Европейския съюз.

Като доброволна схема, тази сертификация на продукти и услуги се предоставя във Франция от AFNOR, независим орган за сертификация.

Приложими области: енергия, вода, отпадъци, химикали, комуникация, образование, управление.

Във Франция, 70 фирми са получили европейската екомаркировка.

Географско ниво на разпознаване - Европа

Обосновка / Проверка / Доказателство за придържане

Приложен от Съвета по екомаркировка на Европейския съюз (СЕЕС) и предоставен от организацията по сертифициране AFAQ-AFNOR след одита на компанията.

Целеви групи

Размер: всички размери

Сектори на дейност: Туризм, традиционното туристическо настаняване и къмпинги

Green Globe

<http://greenglobe.com>

Описание на инструмента

Зелен глобус се позиционира на пазара като стандарт за управление на устойчивост в туристическата индустрия.

Критериите са както оперативни, така и организационни. Те се организират от 4 теми, които са разделени в критериите. За всеки критерий те са свързани с набор от показатели за съответствие, които позволяват на организацията и на одитора да оценят нивото на съответствие както с критериите, така и със сертификата.

Green Key

<http://www.greenkey.global>

**Co-funded by
the European Union**

Наградата „Зелен ключ“ е водещ стандарт за отлични постижения в областта на екологичната отговорност и устойчиво функциониране в рамките на туристическата индустрия. Този престижен сертификат представлява ангажимент от страна на бизнеса, че техните туристически обекти ще се придържат към строгите критерии, предвидени от Фондацията за екологично образование (FEE). Зелен ключ означава обещание на обекта към неговите гости, че след като са избрали да останат с него, те помагат да се направи разлика на ниво околна среда и устойчиво развитие. Високите екологични стандарти, които се очакват от тези предприятия се поддържат чрез строга документация и чести проверки.

Описание на инструмента

Зеленият ключ е първият международен сертификат за околна среда за туристическо настаняване (хотели, къмпинги) и доброволна маркировка въз основа на строги критерии:

- политика за околната среда;
- управление на водите;
- управление на отпадъците;
- управление на енергията;
- мениджъри за покупки;
- екологичното съзнание.

Критериите са установени на международно ниво и са общи за всички страни. Те се преразглеждат всяка година, за да отговарят на екологичните изисквания на Фондацията за екологично образование (FEE). Тази преоценка се извършва съвместно с всички национални координатори на екомаркировката.

Географско ниво на разпознаване - Международно

Обосновка / Проверка / Доказателство за придържане

- зеления ключ се предоставя в продължение на 1 година.
- Годишен доклад за одит

Целеви групи

Размер: малки, средни или големи организации

Сектори на дейност:

- Хотели
- Къмпинги
- Обзаведени стаи
- Вили

Co-funded by
the European Union

- Атракции

Green Lodge

<http://www.baatbg.org/green-lodge/38/49>

Описание на инструмента

Зелена къща е сертификат, който се издава на къщи за гости и малки хотели, които отговарят на устойчивата екомаркировка за туризъм ECEAT и стандартите за качество Eurogites. Домакини на тези къщи са местни хора, които имат специално внимание към местната природа и култура.

ISO 14001

<http://www.iso.org/iso/home/standards/management-standards/iso14000.htm>

Описание на инструмента

ISO 14001 определя 18-те изисквания и 52 контролни пункта, които са необходими при създаването на система за управление на околната среда (EMS).

Това е доброволна схема.

ISO 14001 е разработен да подпомага предприятията за повишаване на вътрешната им организация, така че да се намали въздействието на тяхната дейност върху околната среда.

Той определя изискванията при разделяне на процеса на четири основни етапа: планиране, изпълнение, мониторинг и оценка.

Изпълнението на EMS ISO 14001 е потвърдено, когато външен одитор, регистриран от френския комитет за акредитация (COFRAC) е извършил проверка и е издал сертификата. Сертификатът е валиден за срок от три години.

**Co-funded by
the European Union**

Географско ниво на разпознаване - В международен план
Обосновка / Проверка / Доказателство за придържане

- Процес, заверен от независим и акредитиран орган за сертификация, след одит;
- ISO 14001 е сертификат с тригодишна валидност;
- Доклад за сертифициране на одита;
- Вътрешен последващ доклад за одит;
- Политика за околната среда;
- Задължително годишно проследяване.

Целеви групи

Размер: всички размери

Сектори на дейност: всички частни и публични организации

PAN Parks

<http://www.panparks.org>

Описание на инструмента

Пан паркове - общеевропейска мрежа от добре управлявани защитени територии, насочени към интегриран подход, съчетаващ опазване на дивата природа и устойчивото развитие на туризма.

TourCert

www.tourcert.org

Системата TourCert CSR за хотели увеличава енергийната ефективност и ефективността на околната среда и по този начин намалява разходите.

Тя насърчава закупуването на висококачествени еко и местни продукти, предлага справедливи условия на труд и включва както служителите, така и вашите гости. Ние ще превърнем вашите изпълнения на устойчивостта в измерими показатели. В резултат на това ние ще

**Co-funded by
the European Union**

извлечем, заедно с вас, възможности за оптимизация. Чрез използване на уеб инструменти, специално разработени за процеса, вие след това ще създадете своя доклад за устойчивостта.

Системата TourCert CSR за хотели увеличава енергийната ефективност и ефективността на околната среда и по този начин намалява разходите.

Тя насърчава закупуването на висококачествени еко и местни продукти, предлага справедливи условия на труд и включва както служителите, така и вашите гости. Ние ще превърнем вашите изпълнения на устойчивостта в измерими показатели. В резултат на това ние ще извлечем, заедно с вас, възможности за оптимизация. Чрез използване на уеб инструменти, специално разработени за процеса, вие след това ще създадете своя доклад за устойчивостта.

Важен компонент от процеса на КСО е анализа на текущото състояние на фирмено равнище и във веригата за създаване на стойност. Основната информация, като например финансови данни, броя на служителите в компанията, мисия, ток, вода и използване на отопление, удовлетвореността на служителите, мерки за обучение и др. - всички принадлежат към аспектите на конкретна фирма.

TOURCERT СЕРТИФИКАЦИЯ - по иновативен и цялостен начин

Специфичните характеристики и въздействието на системата TourCert се простират далеч извън сертифициране. Освен желанията и приемането на клиентите, качеството на една компания по същество зависи от участието на партньорите и от качеството на техните услуги. Ето защо различните инструменти за диалог и за оценка на заинтересованите страни са изключително USP на системата TourCert. Отговорното бизнес управление взема под внимание интересите на вътрешни и външни заинтересовани страни. Управлението на устойчивостта TourCert прави конфликтите на интереси прозрачни и търси баланс и оптимално решение за всички участващи.

Добри причини за етикет на TourCert

- Разкрива силни и слаби страни;
- Мотивира персонала;
- Помага да се пести енергия и ресурси;
- Комуникация на квалифицирания клиент;
- Оптимизация на продукта и задържане на клиенти;
- Подобрена вътрешна комуникация;

**Co-funded by
the European Union**

- Прозрачност и ясни стратегии;
- Експертиза на персонала и иновации.

Към успеха в шест стъпки

подкрепя на процеса: личен, компетентен и ефективен

Опитните TourCert съветници подкрепят компаниите в цялостното прилагане на КСО. Отговорният служител в компанията е обучен да стане мениджър на КСО. Концепцията на обучението е подходът на смесеното обучение, комбинация от онлайн, лице в лице и практически фази от обучението. В практическите фази бъдещите мениджъри на КСО въвеждат, стъпка по стъпка, елементите на системата за управление на КСО в тяхната компания.

Travelife

www.travelife.org/Hotels/Home.asp

Travelife е уеб-базирана международна система за сертифициране на устойчивост, която позволява на доставчиците на настаняване да наблюдават и самостоятелно да оценяват своята работа, свързана с устойчивостта.

Описание на инструмента

Системата и нейните критерии са разработени чрез процес на консултации с множество заинтересовани страни, с участието на туроператори, хотелиери, търговски асоциации, неправителствени организации, одиторски фирми и академични среди. Стартирала през 2007 г., сега е призната в рамките на пътническата и туристическата индустрия, като един от най-пълните и надеждни инструменти. Фактът, че тя се управлява от туристическата индустрия и тясната ѝ връзка с туроператори, хотелски групи, дестинации и търговски асоциации гарантира справедливо ценообразуване и надзор на индустрията.

Travelife помага на своите 1300 хотелски членове по целия свят да подобрят своите екологични, социални и икономически въздействия по икономически ефективен начин. На хотели, които отговарят на стандарта Travelife официално им е присъден Travelife за насърчаване на постиженията им.

**Co-funded by
the European Union**

Географско ниво на разпознаване - Всички страни

Обосновка / Проверка / Доказателство за придържане

За да се получи Travelife и да бъдат сертифицирани, хотелите трябва да станат член на Travelife и да докажат, че отговарят на критериите за оценка на Travelife. След това те ще получат награда Travelife Gold, наградна плака и правото да използват марката на сертификата Travelife, за да покажат своите постижения за устойчивост на своите клиенти.

Целеви групи

Размер: всички размери

Сектори на дейност: туроператори и туристически агенти, хотели и места за настаняване, летища

ПОТРЕБИТЕЛСКИ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ТУРИСТИЧЕСКИТЕ УСЛУГИ

Качество на услугата - потребителите търсят качествени услуги, които да отговарят на техните нужди и желания. Те искат да се чувстват комфортно и удовлетворени от предлаганите услуги.

Цена - цената е важен фактор при избора на туристически услуги. Потребителите търсят услуги, които да отговарят на техните бюджетни ограничения.

Ниво на услугата - потребителите търсят услуги, които да отговарят на техните потребности. Например, ако те търсят почивка с децата си, ще търсят услуги, които са подходящи за семейни почивки.

Локация - местоположението на туристическата услуга е важен фактор при избора на туристически услуги. Потребителите търсят места, които са лесно достъпни и удобни за тях.

Достъпност - потребителите търсят услуги, които са лесно достъпни и налични за тях. Например, те могат да търсят туристически услуги, които са на различни езици, за да могат да ги разбират по-добре.

**Co-funded by
the European Union**

Опит - потребителите търсят услуги, които ще им осигурят незабравим опит. Те искат да посетят места и да изживеят неща, които не могат да намерят никъде другаде.

Безопасност - потребителите търсят услуги, които гарантират тяхната безопасност. Това може да включва мерки за предпазване от здравословни рискове, като например заболявания и аварии.

Устойчивост - много потребители се интересуват от това, дали туристическите услуги са устойчиви и отговарят на природните и културни нужди на местата, където се провеждат.

Климатични условия - някои потребители търсят туристически услуги, които са пригодени за различни климатични условия, като например почивки на планина, на море или в топли крайбрежни зони.

Достъпност за хора с увреждания - много потребители търсят туристически услуги, които са пригодени за хора с увреждания, като например услуги за хора с намалена подвижност или услуги за хора със зрителни или слухови увреждания.

Културни изисквания - много потребители търсят туристически услуги, които са пригодени за различни културни изисквания, като например културни посещения и гастрономически изживявания.

Тези изисквания, по отделно и в комбинация могат да бъдат много важни за някои потребители и трябва да се вземат под внимание при предлагането на туристически услуги. Всеки потребител има свои индивидуални нужди и предпочитания, които трябва да бъдат удовлетворени, за да бъде постигнато най-доброто туристическо изживяване.

ESG В ТУРИЗМА

ESG стратегии в туризма се отнасят до инвестиционни решения и оперативни практики, които се съсредоточават върху екологичните, социалните и управленските аспекти на туризма.

Екологичните аспекти се отнасят до опазването на околната среда и природните ресурси, включително опазването на местните екосистеми и насърчаването на екологично устойчив туризъм.

Социалните аспекти се отнасят до участието и благосъстоянието на местните общности, като например създаването на нови работни места, подобряването на условията на труд, опазване на културното и историческо наследство и насърчаване на образователни и социални инициативи в местните общности.

Управленските аспекти се отнасят до корпоративното управление на туристическите компании, включително добрите практики в управлението на рисковете и насърчаване на отговорността към акционерите, клиентите и местните общности.

Въвеждането на ESG стратегии в туризма може да има множество положителни ефекти, като намаляване на въглеродните емисии, подобряване на образователните и икономически възможности в местните общности и укрепване на доверието и лоялността на клиентите. Поради тези причини, ESG стратегиите в туризма стават все по-популярни в последните години, като те също така играят важна роля в постигането на целите на ООН за устойчиво развитие до 2030 г.

Six Senses Hotels Resorts Spas - тази международна верига от хотели е позната със своята ангажираност към устойчивостта. Те имат план за устойчивост, наречен "Six Senses Sustainability". Сред другите неща, които правят включват използването на храна от местни доставчици, създаването на програма за опазване на китове в Малдивите, рециклирането на отпадъци и т.н.

Co-funded by
the European Union

Hilton Hotels & Resorts - това е световна марка на хотели, която има ангажимент към устойчивостта. Те имат "Hilton Sustainability & Responsibility Report", който докладва за техните устойчиви практики. Сред другите неща, които правят включват намаляването на водните разходи и въглеродните емисии, използването на зелени енергийни източници и т.н.

Marriott International - това е друга голяма международна верига от хотели, която се ангажира с устойчивостта. Те имат програма за устойчивост, която включва намаляване на отпадъците, възобновяема енергия, защита на околната среда и социално отговорност.

Тези хотели са само някои от многото примери за ESG стратегии в туризма. Своите устойчиви практики имат и други хотели като Accor, Hyatt, Intercontinental Hotels Group и други.

ЕС

ЕС има различни изисквания относно екологичните практики в туризма, които включват законодателство, насърчаване на доброволните инициативи, финансиране на проекти и др.

Законодателство - ЕС има редица закони и директиви, които се отнасят до екологичните аспекти на туризма, като например Директивата за опазване на природните местообитания, Рамковата директива за водите и др.

Насърчаване на доброволните инициативи - ЕС подкрепя доброволните инициативи, като например програмата "Европейска екологична марка", която предоставя сертификация на туристически обекти, които отговарят на определени екологични стандарти.

Финансиране на проекти - ЕС предоставя финансова подкрепа за различни проекти, свързани с устойчивия туризъм, като например програмата за "Интелигентен, устойчив и приобщаващ туризъм".

Насърчаване на образованието и информираността - ЕС подкрепя образованието и информираността на туристите и местните общности, като например програмата "Бюджет за гражданите", която насърчава гражданското участие и демокрацията в общностите.

Co-funded by
the European Union

Намаляване на въглеродните емисии - ЕС работи за намаляване на въглеродните емисии в туризма, като например чрез насърчаване на използването на електрически превозни средства, оптимизация на транспорта и други.

Опазване на биоразнообразието и природата - ЕС работи за опазване на биоразнообразието и природата в туризма, като насърчава устойчиво използване на природните ресурси и запазване на защитените зони и биологичното разнообразие.

Иновативните зелени политики в туризма включват използването на нови технологии, подходи и модели, които могат да намалят въздействието на туризма върху околната среда и да подобрят устойчивостта на индустрията. Някои от тези политики са:

Умни градове и умен туризъм - това е подход, който използва нови технологии, като интернет на нещата, за да управлява градските услуги и да подобри опита на туристите. Този модел може да помогне за ефективно управление на отпадъците, водните ресурси и енергията в градовете.

Зелена електрификация - използването на електрически превозни средства, както и възобновяеми източници на енергия като слънчеви панели и ветроенергийни инсталации, може да помогне за намаляване на въглеродните емисии в туризма.

Кръгова икономика и използване на ресурсите - този подход насърчава променящите се промишлени модели, които насърчават по-устойчиво използване на ресурсите и подкрепят икономиката на делене. Този подход може да помогне да се намали хранителната намеса на туристите и да се оптимизират местата за настаняване, като например къмпинги и автокъмпинги.

Интелигентни сгради и устойчиво строителство - тези политики насърчават използването на материали с ниска емисия на въглероден диоксид и интелигентни технологии за управление на енергийните системи. Това може да помогне за подобряване на енергийната ефективност на туристическите сгради и да се намали въглеродния отпечатък на туризма.

Устойчив транспорт - това включва използването на велосипеди, електрически превозни средства, обществен транспорт и други нискоемисионни транспортни средства. Тези политики могат да намалят

Co-funded by
the European Union

въглеродния отпечатък на туризма и да подобрят мобилността на туристите.

Дигитални иновации - това включва използването на дигитални решения като виртуални и разширена реалност, интерактивни карти, анализ на големи данни, както и други технологии, за да се подобри управлението на туризма и да се намали негативния му ефект върху околната среда.

Сътрудничество между различните сектори и заинтересовани страни - това включва активно сътрудничество между различните сектори на туризма, както и заинтересованите страни, като местните общности, правителствени институции, НПО и бизнес организации. Тези политики насърчават споделяне на знания, опит и ресурси, за да се подобри устойчивостта на туризма и да се намали негативното му въздействие върху околната среда.

ИТАЛИЯ

В Италия устойчивият туризъм е регулиран от различни нормативни актове и рамки, които насърчават и подкрепят устойчивите практики в туристическия сектор. Ето някои от основните елементи на нормативната рамка на устойчивия туризъм в Италия:

Закон за устойчивия туризъм (Legge sul Turismo Sostenibile) - Това е закон, който има за цел да насърчи устойчивия туризъм в Италия. Той установява принципите и целите на устойчивия туризъм и предвижда мерки за неговото развитие.

Национална стратегия за устойчив туризъм - Италия има национална стратегия за устойчив туризъм, която определя приоритетите и мерките за насърчаване на устойчивия туризъм в страната. Тя включва в себе си действия за опазване на околната среда, промотиране на културното наследство и насърчаване на социалната отговорност в туризма.

Регионални и местни инициативи - В различните региони и местни общини в Италия съществуват инициативи и програми, които насърчават и подкрепят устойчивия туризъм. Тези инициативи включват разработване на устойчиви туристически продукти, обучение на персонала и информационни кампании за гостите.

Сертификационни марки и програми - съществуват различни сертификационни марки и програми в Италия, които предоставят

**Co-funded by
the European Union**

сертификати на хотели и други туристически предприятия, които се ангажират с устойчиви практики. Тези сертификации често се базират на определени стандарти и критерии за устойчивост.

Ето някои от тях:

"EcoWorldHotel" - Това е сертификационна програма, която включва хотели, които прилагат устойчиви практики в своето управление и операции. Хотелите със сертификация "EcoWorldHotel" отговарят на определени критерии за опазване на околната среда, енергийна ефективност, управление на отпадъците и други аспекти на устойчивия туризъм.

"Legambiente Turismo" - Това е програма, която присъжда сертификати на туристически обекти в Италия, които показват своята ангажираност към устойчивостта. Критериите на "Legambiente Turismo" включват екологични, социални и икономически аспекти на устойчивия туризъм.

"Bandiera Blu" - Това е еко-марка, която се присъжда на плажове и морски обекти, които отговарят на високи стандарти за опазване на околната среда и качество на услугите. "Bandiera Blu" е национална инициатива, която се разпространява в много морски дестинации в Италия.

"Rainforest Alliance" - Международната организация "Rainforest Alliance" работи с хотели и други туристически обекти по света, за да насърчи устойчивостта и опазването на природната среда. Някои хотели в Италия са сертифицирани от "Rainforest Alliance" и отговарят на изискванията за устойчив туризъм.

"Ospitalità Italiana" - Това е сертификационна марка, която се присъжда на ресторанти, хотели и други туристически обекти, които гарантират високо качество на услугите и насърчават италианската култура и гостоприемство. Програмата е разработена от Италианската конфедерация на хотелите и ресторантьорите (Federazione Italiana Pubblici Esercizi - FIPE).

"VeganOK" - Това е сертификационна марка, която се дава на хотели, ресторанти и други хранителни обекти, които предлагат веганска храна и спазват определени стандарти за етично отговорност и опазване на животни. Програмата "VeganOK" помага на туристите, които търсят вегански опции, да намерят подходящи обекти по цялата страна.

**Co-funded by
the European Union**

"Carbon Footprint" - Тази програма се фокусира върху измерването и намаляването на въглеродния отпечатък в туристическите обекти. Сертифицираните обекти в Италия, които участват в програмата, извършват оценка на своя въглероден отпечатък и предприемат мерки за намаляване на емисиите на парникови газове.

"Certificazione Ambientale - EcoLabel" - Това е сертификационна марка, която се дава на туристически обекти, които изпълняват определени екологични стандарти и практики. Програмата е разработена от Италианското министерство на околната среда и насърчава обекти, които се стремят към устойчивост и опазване на околната среда.

Италия е страна с много хотели, които прилагат ESG стратегии в своята дейност. Ето няколко примера:

Hotel Milano Scala, Милано - този хотел е с 4 звезди и е първият хотел в Италия, който е сертифициран със зелената марка "EcoWorldHotel". Той използва само възобновяеми енергийни източници, като слънчеви панели и биогаз, и е съсредоточен върху ефективно използване на водата и енергията.

Rosa Alpina Hotel & Spa, Долната Енгадина - този хотел е също сертифициран със зелената марка "EcoWorldHotel". Те използват енергия от водна електроцентрала, която е създадена за хотела, и имат цел за намаляване на въглеродните емисии до 0 до 2023 г.

Grand Hotel Tremezzo, Комо - този хотел е петзвезден хотел, който е ангажиран с устойчивостта. Те използват само енергия от възобновяеми източници и имат стратегия за намаляване на отпадъците и енергията.

Hotel Pitrizza, Сардиния - този хотел е с 5 звезди и е сертифициран със зелената марка "EcoWorldHotel". Те използват само възобновяеми източници на енергия, като слънчеви панели и геотермални източници, и имат цел за намаляване на въглеродните емисии.

БЪЛГАРИЯ

В България устойчивият туризъм е подкрепен от редица нормативни актове и стратегии, които насърчават и регулират устойчивите практики в туристическия сектор. Ето някои от основните елементи на нормативната рамка на устойчивия туризъм в България:

Закон за туризма - Това е основният нормативен акт, който регулира туристическата дейност в България. В закона са включени разпоредби

**Co-funded by
the European Union**

за устойчивия туризъм, включително защита на природната и културната среда, насърчаване на екологично отговорни практики и устойчиво развитие на туризма.

Национална стратегия за развитие на туризма - Това е стратегически документ, който определя приоритетите и целите за развитие на туризма в България. В стратегията е включено насърчаване на устойчивия туризъм, опазване на околната среда и културното наследство, и промотиране на екологично отговорни практики.

Закон за биологичното разнообразие - Този закон регулира опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие в България, което включва и природните забележителности и екосистеми, които са важни за туризма.

Програми и инициативи на регионално и местно ниво - Различни региони и местни общини в България имат свои програми и инициативи, които подкрепят устойчивия туризъм. Тези програми включват разработване на устойчиви туристически продукти, обучение на персонала и информационни кампании за гостите.

Сертификационни марки и програми - В България има няколко сертификационни марки и програми, които присъждат сертификати на туристически предприятия като:

"Зеленият ключ" - Това е международна еко-марка, която се присъжда на хотели и други туристически обекти, които отговарят на определени екологични стандарти и критерии за устойчивост. Някои хотели в България са получили сертификация "Зеленият ключ".

"Зелен туристически обект" - Това е сертификационна програма, която присъжда зелен статут на туристически обекти, които спазват определени екологични, икономически и социални критерии за устойчивост. Програмата е разработена от Българска асоциация по устойчив туризъм и иновации.

"ЕкоЛогос" - Това е национална програма за сертифициране на екологично отговорни хотели, ресторанти и други туристически обекти. Програмата предоставя сертификати на обекти, които отговарят на изискванията за опазване на околната среда, енергийна ефективност, управление на отпадъци и други критерии.

10 БЪЛГАРСКИ ХОТЕЛА ПОЛУЧИХА СЕРТИФИКАТИ „ЗЕЛЕН КЛЮЧ“

Co-funded by
the European Union

След усилена работа по налагане на принципите на устойчивото управление и задълбочени проверки на документи и одити на място десет български хотела бяха удостоени със световния еко-етикет „Зелен ключ“. На специална церемония през април 2023 г. наградените са получили плакет, сертификат и флаг. „Зелен ключ“ е запазена марка на международната Фондация за екологично образование и в България се представлява от Движението.

Сертификатът „Зелен ключ“ е водещият стандарт за високи постижения в областта на екологичната отговорност и устойчивото функциониране в рамките на туристическата индустрия. Този престижен сертификат представлява ангажимент на бизнеса, че неговите туристически обекти се придържат към строгите критерии, определени от Фондацията за екологично образование. Зелен ключ гарантира на гостите, че избирайки да отседнат в сертифициран от него обект, те помагат да се съхрани околната среда. Високите екологични стандарти, установени в тези обекти, се поддържат чрез стриктна документация и редовни одити. „Зелен ключ“ е най-утвърденият еко-етикет за туристически и развлекателни заведения, който се присъжда на хотели и хостели, малки места за настаняване, къмпинги, ресторанти, конферентни центрове, увеселителни паркове и атракции, отговарящи на набор от екологични изисквания. Получаването на Зелен ключ доказва отговорността им за околната среда и обществото.

Освен първият български хотел, носител на Зелен ключ – ИнтерКонтинентал София, с престижната награда вече гордо могат да се рекламират и:

- СПА комплекс „Катарино“ – с. Баня, Разлог
- Хотел „Орфей“ – гр. Девин
- Хотел „Петте Елемента“ – гр. Сапарева Баня
- Хотелски комплекс „Топола Скайс Ризорт и Аквапарк“- с. Топола
- Бутиков комплекс „Форест Хаусис“ – гр. Годеч
- Еко селище „Дебели даб“ – с. Стара Кресна
- Комплекс „Боженски чифлик“ – с. Съботковци
- Къща за гости „Златен Рог“ – с. Искрец
- Хотел „Пирина Клуб“ – гр. Банско
- Хотел „Руди“ – с. Горно Драглище

Близо 50% от общо 11-те носители на престижния сертификат в страната са членове на Българския съюз по балнеология и СПА туризъм,

Co-funded by
the European Union

които предлагат на своите гости здраве чрез природа, а през годините са утвърдили устойчиви практики

Отличените хотели следваха свои собствени принципи за екологосъобразно управление, но прилагайки политиките на Зелен ключ, постигнаха забележителни успехи и качествена промяна, като станаха част от впечатляващото семейство на Програмата от над 4000 хотела в 60 страни по света. Притежаването на еко-наградата Зелен ключ демонстрира на посетителите, че обектите за туристическо настаняване са предприели стъпки за опазване на околната среда и намаляване на общото отрицателно въздействие.

Стандартите за качество и мерките за устойчивост стават все по-решаващи за успешното управление на туристическия бизнес, тъй като могат да създадат конкурентно предимство за местните туристически заведения. Сертификатът „Зелен ключ“ е жизненоважен инструмент за увеличаване на осведомеността относно устойчивото развитие сред различните заинтересовани страни в сектора на туризма и хотелиерството и представлява уникална възможност за тях да се преоткрият като доставчик на висококачествен, устойчив и екологичен туристически продукт.

Всички отличени с престижната награда Зелен ключ се публикуват и рекламират на уеб сайта на Програмата /www.greenkey.global/ и българската www.blueflag.bg/greenkey.php, както и в бази данни за екологосъобразни бизнеси и устойчиво управлявани обекти и на редица световни резервационни и туристически портали.

Наградата „Зелен ключ“ носи, както удовлетворение от усилията по опазване на околната среда и сериозни икономии от разумното управление на ресурсите, така и успешно служи като маркетингово средство.

ПРЕПОРЪКИ ЗА АКТУАЛИЗИРАНЕ НА УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ В СФЕРАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ ПО ТУРИЗЪМ

Адаптирането на учебното съдържание в сферата на туризма към иновативните зелени практики е от съществено значение за подготовката на бъдещите професионалисти в туризъм. На база на направеното проучване екипът изведе следните основни препоръки:

1. Изследване и интегриране на актуални тенденции: Включване в учебното съдържание на информация за последните иновации и зелени практики в туризма, като устойчиво управление на ресурсите, екологично проектиране на сгради и инфраструктура, устойчив транспорт, отговорно хранене и др.
2. Фокус върху устойчивото управление на дестинации: Подчертаване значението на устойчивото развитие на туристическите дестинации, включително запазването на природните и културните ресурси, управлението на отпадъците и енергийната ефективност.
3. Промотиране на еко-иновации в сектора на хотелиерството и ресторантьорството: Включване на уроци за екологични практики в хотели и ресторанти, като устойчиво управление на хранителните отпадъци, възобновяеми източници на енергия и принципите на еко-дизайн в хотелските помещения.
4. Разглеждане възможностите за развитие на екотуризм: Обхващане на теми, свързани с екотуризма, като развитие на екологични маршрути, насърчаване на връзката между туризма и опазването на биоразнообразието и насърчаване на взаимодействието с местното население.
5. Интегриране информация за екологични сертификации: Представяне на учениците на различните екологични сертификации в туризма, като например Green Key, Travelife, LEED и други, предимствата за хотели и ресторанти при притежание на сертификат, марка или знак за качество и устойчивост.
6. Прилагане на реални примери от туристически предприятия, които успешно прилагат зелени практики. Разглеждане на техните стратегии, предизвикателства и постижения.
7. Практически опит: Възможности за практически опит в туристически предприятия, които се отличават със своите зелени практики. Това може да бъде чрез стажове, проекти или сътрудничество с индустрията.
8. Изследване възможностите за иновативни технологии, които се използват в туризма за намаляване на околните въздействия, като виртуална реалност, умни системи за управление на енергията и водата, автоматизирани системи за управление на отпадъците и други.

9. Включване на етичните аспекти, важността на етичното поведение и отговорността на туристическите предприятия спрямо околната среда, местната общност и културното наследство.
10. Интегриране на обучение за устойчиво потребление в туризма, като насърчаване на избора на екологично отговорни продукти и услуги от страна на туристите.
11. Публични лекции и гости от индустрията, които са специализирани в зелени практики, за да споделят опит и провокират дискусии с учениците.
12. Провеждане на полеви изследвания в екологични дестинации или зелени предприятия, за да се покажат конкретни примери за зелени практики и техните предимства.
13. Организиране на обучителни сесии и работилници, в които да се представят и разглеждат иновативни зелени практики. Това ще им даде възможност да придобият практически умения и да споделят идеи.
14. Насърчаване на учениците да разработват собствени проекти, свързани със зелените практики в туризма. Предоставяне на ресурси и подкрепа за реализирането на идеите им и следването на целия процес от планиране и изпълнение до оценяване на резултатите.
15. Използване на съвременни технологии като виртуална реалност, за да създаване на интерактивни симулации и визуализации, които да помогнат на учениците да разберат и опознаят зелените практики в туризма.
16. Осигуряване на възможности за постоянно обучение и актуализация на знанията и уменията на туристическите професионалисти в областта на зелените практики. Организиране семинари, конференции и онлайн обучения, които да насърчат обмена на опит и непрекъснатото развитие в сферата на устойчивия туризъм.

Тези препоръки могат да помогнат за създаването на образователна среда, която е насочена към иновативните зелени практики в туризма. Те подкрепят развитието на знания, умения и ангажираност със съвременните предизвикателства на туризма и спомагат за подготовката на учащите за устойчиво и отговорно управление на туристическата индустрия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Европейските зелени практики в туризма се фокусират върху опазването на природата и околната среда, както и върху подпомагането на местната икономика и култура. Ето някои от най-важните зелени практики, които се прилагат в туризма:

- Екологично осведомен туризъм - Този вид туризъм се основава на опазването на природата и насърчаването на устойчиви практики в туризма. Това може да включва различни дейности, като например използването на велосипеди или електрически превозни средства вместо коли.
- Отговорно хранене и настаняване - Този вид зелена практика се фокусира върху използването на местни и органични храни и напитки, както и на екологично по-чисти методи за обработка на отпадъците и рециклиране на отпадъците.
- Еко-туризъм - Този вид туризъм предоставя възможности за пътувания във вътрешността на дадената дестинация, за да се разгледат дивите и природните красоти на региона. Това може да включва къмпинг, разходки и организирани екскурзии.
- Културен туризъм - Този вид туризъм се фокусира върху насърчаването на местната култура и традиции. Това може да включва посещения на музеи, забележителности, фестивали и други местни културни събития.
- Енергийна ефективност - Този вид зелена практика се фокусира върху използването на енергийно ефективни технологии и методи за опазване на енергията в хотели и други места за настаняване.
- Социална отговорност - Този вид зелена практика се фокусира върху подпомагането на местното население и насърчаването на социалните и икономически условия на местата, които се посещават от туристи. Това може да включва наемане на местни работници, използване на местни услуги и продукти, подпомагане на местни инициативи и т.н.

- Екологичен транспорт - Този вид зелена практика се фокусира върху използването на екологично по-чисти транспортни средства за пътуване до и около дестинациите. Това може да включва използване на обществен транспорт, велосипеди, електрически превозни средства и други.
- Опазване на природата и биоразнообразието - Този вид зелена практика се фокусира върху опазването на природата и биоразнообразието на дестинациите. Това може да включва устойчиво използване на природните ресурси, разработване на устойчиви туристически маршрути и организиране на екологични проекти за опазване на местната природа.

Тези зелени практики не само помагат за опазване на околната среда, но и могат да създадат икономически и социални ползи за местните общности и туристическите компании. Те могат да бъдат използвани от всички видове туристи, за да се насладят на природата и културата на дадена дестинация, като същевременно помагат за запазването на тези ресурси за бъдещите поколения.

Зелените практики в ресторантьорството са важни за опазване на околната среда и могат да донесат икономически ползи за ресторантите:

- Използване на местни и сезонни продукти - Ресторантите могат да използват местни и сезонни продукти, които не само че са по-безопасни и по-вкусни, но и намаляват въглеродния отпечатък, тъй като не са преминали дълъг път до ресторанта.
- Ограничаване на отпадъците - Ресторантите могат да намалят отпадъците, като рециклират хартия, картона, стъклото и метала и използват преработени продукти, когато е възможно. Те могат да намалят отпадъците, като използват по-малко опаковки и избират доставчици, които не използват прекомерни опаковки.
- Намаляване на енергията и водата - Ресторантите могат да намалят използването на енергия и вода, като използват LED осветление, енергоспестяващи уреди и системи за рециркулация на водата.

- Прецизно поръчване на продукти - Ресторантите могат да намалят запасите на продукти и да избягват излишното поръчване, като прецизно планират менюто и следят консумацията.
- Намаляване на микропластмасовата замърсяване - Ресторантите могат да намаляват използването на пластмасови изделия като кърпи, прибори, чаши и др., като предлагат алтернативи като текстилни кърпи и стъклени или метални прибори.

Екологичните и устойчиви практики в хотелиерството включват множество действия, които могат да помогнат за опазване на околната среда и да намалят въглеродния отпечатък на хотелите:

- Инсталиране на енергоспестяващи системи - Хотелите могат да инсталират енергоспестяващи системи като LED осветление, термостати за контрол на климатизацията, вентилационни системи и слънчеви панели, които да намалят консумацията на енергия и вода.
- Намаляване на отпадъците - Хотелите могат да намалят отпадъците, като рециклират хартия, картона, стъклото и метала и използват преработени продукти, когато е възможно. Те могат да намалят отпадъците, като използват по-малко опаковки и избират доставчици, които не използват прекомерни опаковки.
- Използване на местни и сезонни продукти - Хотелите могат да използват местни и сезонни продукти за приготвяне на храната, което не само че е по-безопасно и по-вкусно, но и намалява въглеродния отпечатък.
- Намаляване на микропластмасовата замърсяване - Хотелите могат да намаляват използването на пластмасови изделия като кърпи, прибори, чаши и др., като предлагат алтернативи като текстилни кърпи и стъклени или метални прибори.
- Използване на устойчиви материали - Хотелите могат да използват устойчиви материали за обзавеждане, като например мебели от бамбук или дървесина от устойчиви гори.
- Обучение на персонала - Хотелите могат да обучават персонала си по отношение на екологични и устойчиви практики, за да насърчават тези усилия и да ги прилагат в практиката. Това може да включва предоставяне на обучение относно енергийна ефективност, рециклиране и намаляване на отпадъците.

- Информирание на гостите - Хотелите могат да информират гостите си за екологичните и устойчиви практики, които прилагат, и да ги мотивират да ги следват. Това може да стане чрез поставяне на инфографики в стаите, постери в общите помещения и информационни брошури.
- Намаляване на водната консумация - Хотелите могат да инсталират уреди за спестяване на вода, като например регулатори на дебита на водата и системи за рециклиране на отпадъчната вода.
- Опазване на биоразнообразието - Хотелите могат да вземат мерки за опазване на биоразнообразието в района, където са разположени. Това може да включва разработване на градини с местни растения и изграждане на биоразнообразни зони в съседство.
- Намаляване на транспортните емисии - Хотелите могат да насърчават гостите си да използват обществения транспорт или да наемат велосипеди, вместо да ползват личен автомобил. Те могат да предоставят и шатъл услуги до близките градове и забележителности.

